HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

וכן חריס וכן פשתן וכן לימה. ויהוריב שוב לא עלה: **רב אשי אמר** לעולם וכן בשניה [יב] למולאי שביעית קלי וכבן היא ודקא קשיא לך לעיל [יג:] דכשביעית חרוב לא קשיא שני מקמי מעיין הבית עד דסליק עזרא וקידש ארץ ישראל לא מנו שמיטין ויובלות לא מנו שמיטין ויובלות אלא משנבנו בארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנבנסו מנו שאם אתה אומר משנבנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [ד] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' [ג] שבע שביבשו מגלן דקאמר כלב [ה] בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה [ו] [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר [ז] שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור [ח] ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא [ט] מפליג נחלות קאמר [י] בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע ביבשו ושבע שחילקו מגלן איבעית אימא מדשבע ביבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: **מתני'** [יא] אין פוחתין משישה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת [יב] ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד [יג] עולם והצלצל לבד: **גמ'** [יד] תנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת [טו] ולימים טובים סימנא בעלמא וה"ק אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים

א) ר"ה ג:, ב) זבחים קיח:, ג) נ"ז שם סנהדרין סט: [מענית כט.], ד) מנחות מט:, ה) [מנחות נ:], ו) [לעיל יח:], ז) שיין לעיל, ח) שיין לעיל, ט) ר"ל שבנו יהודה בה"ן, י) שיין לעיל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' והתקינו נביאים: (ב) רש"י ד"ה כר תמנן וכו' בשנה שניה ליציאת: (ג) ד"ה הלכלך וכו' בגמ' הס"ל ומ"ש מ"ה תמידין ומוספין כו' קס"ל כדי: (ד) ד"ה מרגעה וכו' שאם שיהיו מבוקרין:

מוסף רש"י

דקתני כדי לשבת. מסמע סימן, כלומר שיעור לג' ימים, ולא קתני לשבת. לליטוי משמע לנוחך שבת וכ' ימים טובים של ר"ה (מנחות נ:).

הדרן עלך אין נערכין

ר"מ אומר נערך. אם אמר ישראל ערכו עלי, ונתן ערכו כפי שנים של עכו"ם, אבל לא מעריך. אבל אם אמר העכו"ם ערכי עלי או ערך אחרים עלי לא אמר כלום (לעיל ה:).

רבינו גרשום

יהוריב **ראש** [דהוא הוה ראש לכל המשמרות] כדכתיב בדברי הימים: [לעולם רבנן ולעולם במולאי שביעית והא דקשיא דהוה ליה בשיתא בשבוע הא לא קשיא דהנך חמש שני קמייתא דבנו בית שני עד שנין לחריוש דכתיב ושיציא ביתא דנא עד יום תלת לירח אדר דהיא שנת שית למלכות דריוש: ואותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא מבבל אלמא שית שנין הוה דלא סליק עזרא וכתיב ויבא ירושלים בחדש החמישי היא שנת שביעית למלך מלמד שמשביעית ואילך התחיל לקדש: **כי עברו** ישראל הירדן לסוף ארבעים שנה שהיו במדבר הוה כלב בן ע"ח שנים: **דלא משכחת לה י"ד שנה. אחרי שהוכתה העיר** יוכל אלא א"כ חשבת נמי ד' שחילקו: **מתני'**: **המבוקרים.** ממום: **גמ'**: **כדי לשבת ולשני ימים טובים מובא הוי.** כלומר לצורך שבת ולשני ימים טובים של ר"ה צריכין טלאים הרבה לצורך תמידין ומוספין ואינו די בששה: **בעלמא קאי,** אימות החול ואתמידין לחודייהו קאמר והאי דקאמר כדי לשבת ולשני ימים טובים. **לסימנא בעלמא** שצריכין להיות ששה תמידין [מבוקרין בכל יום בלישכה מ"ט כדי שישחטו בכל יום של שבוע ב' תמידין]

תורה אור השלם

1. בְּאֵדִין בְּטֵלַת עֲבִידַת בֵּית אֱלָהָא דִי בִירוּשְׁלֵם וַהֲוָת בְּטֵלָא עַד שְׁנַת תַּרְתֵּין לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא פָּרְס: עזרא ד כד
2. וְשִׁיצִיא בֵּיתָה דָּנָה עַד יוֹם תְּלָתָה לְיַרַח אֲדָר דִּי הִיא שְׁנַת שֵׁת לְמַלְכוּת דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא: עזרא ו טו
3. וַיָּבֹא יְרוּשָׁלַ‍ִם בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הִיא שְׁנַת הַשְּׁבִיעִית לַמֶּלֶךְ: עזרא ז ח
4. בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד יְיָ וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה: יחזקאל מ א
5. בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בִּשְׁלֹחַ מֹשֶׁה עֶבֶד יְיָ אֹתִי מִקָּדֵשׁ בַּרְנֵעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ וָאָשֵׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לְבָבִי: יהושע יד ז
6. וְעַתָּה הִנֵּה הַחֲיָה יְיָ אֹותִי כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דִּבֶּר יְיָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר הָלַךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה: יהושע יד י

שינויי נוסחאות

א) לימה תתנו נכיפים (ש"ס), ב) נמצתין בשניה אשארא (ש"ס), ג) נפקוק אלהא, ד) ל"ל די היא, ה) שומר כן נמלא [מיכות מנכנסו מנו נמקק] (ש"ס), ו) ועתה הנה מכאי (ש"ס), ז) עבור ישראל ירדן (ש"ס), ח) כי קא מפלגי נחלות כל"ל (ש"ס), ט) לשנת ולשני ימים טובים (ש"ס), י) עד לעולם אין (ש"ס), יא) ומתשעה כנורות (ש"ס), יב) לעולם והצלצל לבד (ש"ס), יג) גמ' לשבת ולשני ימים טובים של ר"ה תמידין (ש"ס), יד) לשנת ולשני ימים טובים (ש"ס), טו) ל"ל ארבעה, טז) ל"ל אלו, יז) מתניג בזמן בית הראשון (ש"ס), יח) כלפו"ל אלא משמרה המשמרת תמת, יט) ואיך כל"ל, יעב"ן, כ) ג' ס"א בסדר היום אלא המשמרות של אלו שחילקום וכו' וכן הוא בל"ק והגי' שלפנינו הוא ע"פ הל"ק, כא) ל"ק מ"ו ועיין בעזכ"ז ז פ"ש פי' כ"ש שפירש בגמ' למדם ניסן היה תחלת עליה מבבל ע"ש, כב) שלמען הוא מנין (ש"ס), כג) ג' ל"ק מפ"י: שמא תמהיל שנת הכפרעים ושלו בשנה ראשונה וכשיולת כו' (וכ"ה בש"ס) (פי' נמקק בשנת השיולת היה כלב מ"ש שניים וי"ש שנכנסו [לארץ] וכשעברו כו', כג) נדפו"ר כג מנינן, כה) ג' ל"ק אי זוקא, כו) על לעולם אלא (ש"ס).

ובא חרים ונטל חלקו וחלק חביריו שש וכן פשחור וכן אימר [ט] התקינו נביאים שביניהם שאפי' יהוריב ראש משמרות עולה לא ידחה ידעיה ממקומו אלא ידעיה עיקר ויהויריב טפל לו אלא אשארא [יא]: **רב אשי אמר** שית שני עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו דכתיב [א] בארדין בטילת עבידת בית אלהנא [ב] די בירושלים וכתי' [ב] ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר [ג] דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא [ד] ותנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב [ג] ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך: גופא [ה] שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [ו] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' [ג] שבע שביבשו מגלן דקאמר כלב [ה] בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה [ו] [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר [ז] שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור [ח] ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא [ט] מפליג נחלות קאמר [י] בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע ביבשו ושבע שחילקו מגלן איבעית אימא מדשבע ביבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: **מתני'** [יא] אין פוחתין משישה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת [יב] ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד [יג] עולם והצלצל לבד: **גמ'** [יד] תנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת [טו] ולימים טובים סימנא בעלמא וה"ק אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים

ט) **משמרתו** של יהוריב בשניה מי הוא. הקשה רבינו מלמן להה דתמרי ג"ק (דף קי.) נתן הכסף לידעיה ותם משמרתו של יהוריב ואפי' ידעיה עיקר ויהויריב טפל לו אלא אשארא: רב אשי אמר שית שני עד דסליק עזרא ומקדיש לא קא חשיב להו דכתיב [א] בארדין בטילת עבידת בית אלהנא [ב] די בירושלים וכתי' [ב] ושיציא ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר [ג] דהיא שנת שית למלכות דריוש מלכא [ד] ותנא באותו זמן לשנה הבאה עלה עזרא וגלותו עמו דכתיב [ג] ויבא ירושלים בחודש החמישי היא השנה השביעית למלך: גופא [ה] שבעה עשר יובלות מנו ישראל משנכנסו לארץ ועד שיצאו ואי אתה יכול לומר משנכנסו מנו שאם אתה אומר משנכנסו מנו נמצא בית חרב בתחלת יובל ואי אתה מוצא [ו] בארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר וכו' [ג] שבע שביבשו מגלן דקאמר כלב [ה] בן ארבעים שנה [אנכי] בשלח (אותי) משה עבד ה' [אותי] מקדש ברנע לרגל את הארץ [וגו'] ועתה [ו] [הנה] אנכי היום בן חמש ושמונים [שנה] ואמר מר [ז] שנה ראשונה עשה משה משכן שניה הוקם המשכן ושלח מרגלים כי עבור [ח] ירדן כלב בר כמה הוי בר תמנן נכי תרתין כי קא [ט] מפליג נחלות קאמר [י] בן חמש ושמונים שנה אנכי אישתכח דשבע ביבשו ושבע שחילקו מגלן איבעית אימא מדשבע ביבשו שבע חילקו ואיבעית אימא מדלא משכחת להו ארבע עשרה שנה אחר אשר הוכתה העיר: **מתני'** [יא] אין פוחתין משישה טלאים המבוקרין בלשכת הטלאים כדי לשבת [יב] ולימים טובים של ראש השנה ומוסיפין עד [יג] עולם והצלצל לבד: **גמ'** [יד] תנא בעלמא קאי ואתמידין לחודיה קאי ומאי כדי לשבת [טו] ולימים טובים סימנא בעלמא וה"ק אין פוחתין מששה טלאים המבוקרים

יהוריב: **שאפי'** משמרתו של יהוריב עולה. פרש"י אפשר לא עלה וחזו תימה למנא ליה אפשר לא עלה להה ממעט שיכול לעלות מדקאמר שאפילו משמרתו של יהוריב עולה ועוד הקשה רבינו מלמן להרבה עלו [יא] ואין פשוט לנו שלא עלה ואמר רבי דמכל מקום יכול להיות שעלה יהוריב והכל קל פריך סכי משמרתו של יהוריב בשניה מי הוא: כי כ"ד היו אלו נגד משמרות שלא עלו שמלוקות לאחרנא ומשמרות ומימתו:

הנך שית עד דסליק עזרא וקדיש לא קחשיב. לריך עיון למאי דפירשתי דכי נמי גלו משבטים מנו נמי יובלות כדי לקדש השמיטין כ"ש בגלות דכבל קודם דסליק עזרא נמי היו מונין ומתני' מתחילו למנות כי סליק עזרא וי"ל דלא דמי דוודאי [ט] בעוד ישראל על אדמתם כי נמי אין יובל נוהג שמיטה נוהג בחריסה וזריעה והיו מקדשין אבל בגלות לא היו מקדשין כלל שביעית ול"ע דכי נמי היו בגולה היו לריכין לקדש שביעית מפני שמיטת כספים שנוהגת בין בארץ בין בסולה לארץ ומה טוח כך דשביעית אינו תלוי ביובל כי נמי ישראל בגלות ואין כלל על אדמתן למה לן יתמו שמיטין כמו מקמא ישראל על אדמתן ואף על גב דלין כל יובשיה עליה מוין שביעית אף על גב דאין אדמין מוין יובל:

אותו זמן לשנה הבאה. שהוא שלש [כג] (ועשרים) בחדר עלה עזרא מבבל ועלה יהושלים בחדש החמישי שאימר במהלך דרכך מחדש אדר עד חדש אב:

כלב כמה הוי בר תמנין נכי תרתין. והקשה רבינו מלמן [כד] והא מנין לנו שבשנה שניה דווקא היה כלב בן מ' שנה דאז הוה כי עבר ישראל את הירדן בר תמנין נכי תרין [כה] שמא בתחילת שנת הכפרעים ואחר שלו וכשילות [יט] כלפו"ל משמרה המשמרת תמת, יט) ואיך כל"ל, יעב"ן, כ) ג' ס"א בסדר היום אלא המשמרות של אלו שחילקום וכו' וכן הוא בל"ק והגי' שלפנינו הוא ע"פ הל"ק, כא) ל"ק מ"ו ועיין בעזכ"ז ז פ"ש פי' כ"ש שפירש בגמ' למדם ניסן היה תחלת עליה מבבל ע"ש, כב) שלמען הוא מנין (ש"ס), כג) ג' ל"ק מפ"י: שמא תמהיל שנת הכפרעים ושלו בשנה ראשונה וכשיולת כו' (וכ"ה בש"ס) (פי' נמקק בשנת השיולת היה כלב מ"ש שניים וי"ש שנכנסו [לארץ] וכשעברו כו', כג) נדפו"ר כג מנינן, כה) ג' ל"ק אי זוקא, כו) על לעולם אלא (ש"ס).

מרגלים היה בסוף המרגעים שהרי שנות כלב כה) לא מלינו וכשעברו ישראל את הירדן הוה בר תמנין נכי תד ומנת להס"ם הא דו' כיבשו וז' חילקו ואמר רבי דלא נא הכמוה לסתום אלא לפרש דמה לנו לשנות כלב אם לא להודיענו בולטי זו' כיבשו וז' חילקו:

מאי כדי לשבת סימנא בעלמא. הכא מפרש מעיקרא דכדי לשבת סימנא בעלמא אבל במנחות פרק התכלת (דף מט: ושם) לא אמר הכי עד דמסקנא דקאמר התם אמר רבינא לרב מאי שנה שבשנה הוו להו לילה לפרש דחד בשבת [כה] דווקא נקט לשבת וה"פ אם היו ג' ימים רצופין השנה ביום שני ביום שלישי שיהו כולן התמיד שהוא מרגעה ימים קודם שחיטתו של ר' בשבת ושל יום ו' שהוא שני לר"ה יבקרו ביום שני שהוא ד' ימים קודם שחיטתו וכן של שבת מבקרו ביום ג' ופריך שבשה הוו להו לילה לפרש דחד בשבת שבת הוא שהוא טעון ניקור ד' ימים קודם שחיטתו וי"ל הילך יפתמו מז':

ומוסיפין עד עולם עד כמה אמר רב הונא ואמרי לה בו'. ואמר רבי להה ולמי פשיטא שיוכלו להוסיף עד [כו] העולם אלא בעי עד כמה יהא הילוד מלוה וי"ל למפס יותר מחר כהניס אמר רב הונא עד ק"כ להה מסכמן בקרא (דס"ג ה) שמפשו אחרי ק"כ כהניס למקוט בחלוטות ולא יותר אי נמי להה פשיטא למין מוסיפין עד העולם שאם יוסיפו יותר עירבוב קלא אמר רב הונא עד ק"כ כהניס יכול להוסיף להה מסכמנא בקרא ללא חייסינן לעירבוב קלא:

שיטה מקובצת

תום' **משמרתו של יהוריב** נ"ב וז"ל הרא"ש ז"ל משמרתו של יהוריב, והא דתנן בבב"ק (קי.) נתן את הכסף לידעיה ואת האשם ליהוריב, לאו דוקא יהוריב אלא משמרה שמשמה במקום יהוריב ונקט יהוריב לפי שזמן משמרתו היתה ידועה להם, וכן נמי הא דקאמ' בשלהי סוכה (נו:) משמר בילגה וישבב משמרות ששמשו במקומם קאמר ע"כ: **ד"ה ומוסיפין וכו' ואמר רבי.** נ"ב וכן פירש הרא"ש ז"ל וז"ל תימא והא עד עולם תנן, וי"ל דפשיטא ליה דיכול להרבות עד עולם אלא ששאל עד כמה לוים יש לחזר שיהא השיר מתוקן וכו', א"נ ידע שאין להוסיף לעולם משום ערבוב קלא אלא ששאל עד כמה יהיו ולא מערבב קלא ע"כ: